

A kakasos ház

A terézvárosi Ó utca soha nem tartozott a lovaros előkelő „videkei” közé, a század eleji lapok szívesen emlegették bűnös utcának. A 3. szám alatt laktak a híres likörgyárosok: Zwack József és Miksa, a 12. számú házban volt az Európa Irodalmi és Nyomdai Rt., ahol a Neues Kleines Journalt és a Budapesti Tagblattot szerkesztették és nyomták, míg a 17. szám alatt a Magyar Estilap szerkesztősége és kiadója székel. Kicsit feljebb, az Ó utca 24-ben volt a Barnum kávéház. Persze nem ezek tették bűnös utcává, hanem az olyan házak, mint amilyen a 29. számú, amely — immár ütött-kopottan, aládúcolt függőfolyosóval — ma is áll. Ezt az épületet nevezték századunk első évtizedében a sajtóberkekben kakasos háznak, ahol elsősorban a lexikonszerkesztők, a lírai költők és a riporterek szerettek elidőzni.

A kakasos ház főnöknője egy bizonyos Marinovics Jolán volt, akit inkább csak a sajtó öreganyjának neveztek a maga idejében. Mindenkit a szívébe fogadott, aki finomkodó, udvarias szóval a kedvében tudott járni, mert Jolán asszony a jó modort becsülte a legtöbbré. „Pénze egy hordárnak is lehet, ha nyer a lóversenyen, de jó nevelése csak az íróembereknek van” — mondogatta. E Mária Terézia külsejű hölgyről így ír Krúdy Gyula az Ady Endre éjszakái című dokumentumregényében: „A legszenvédélyesebb hitvitázók is csak akkor nyitották ki a házában a szájukat, ha erre J.-től engedelmet kaptak. J. még abban a világban tanulta megbecsülni a sajtót, amikor a hírlapíró urak (különösen azok, akik a rendőrségi hírek után jártak) a policájjal mindenféle jntimebb dolgokat is elintézték... J. asszony, bár az ő háza csak amolyan Mohamed koporsója módjára lengedezett az úgynevezett polgári otthonok és ama hírhedt legbarátságaltalább házak között, amint a félvilágot szokták nevezni, mert az ember soha sem tudhatta, mikor kerül összekötetésbe a rendőrséggel.”

Nem csoda, ha Marinovics Jolánt a sajtó öreganyjának hívták, hiszen rendszeres ven-

dég volt a házában Ady Endre és Révész Béla, Zuboly, azaz Bányai Elemér, Tábori Kornél, Kovács Arnold, Tárján Vilmos, Lázár Miklós (aki Jolán kedvence volt), Nadas Sándor, Kemény Simon, Bártaszéki Lajos... és persze maga Krúdy Gyula, aki egy darabig lakott is az Ó utcai házban, s elég nagy hatást tett rá Jolán asszony, hiszen később hol valódi nevén, hol Jellának, Johannának, Steinnének, sőt, Jánoskának keresztelve szerepelteti műveiben, visszaemlékezéseiben. Járt már ide Jókai Mór is, akiknek a millanniumi időkből való, díszmagyaros, aranykeretes képe a ház éke volt. Ha az idősödő meseköltőt elkapta a hév, örökbe akart fogadni egy-két kisasszonyt, holott állítólag csak a jó konyha miatt járt e házba.

A kakasos ház elnevezés nem azt jelenti, amit első hallásra gondolnánk. Eredete az, hogy a ház baromfiudvarában tartott kakasokat Jolán asszony a ház legkedvesebb vendégeiről nevezte el.

Azt Krúdy is feljegyezte, hogy a koszt kitűnő volt. A konyhában éjjel-nappal égett a tűz, a hölgyek „... háremnők példájára (és természetesen női ösztönüknél fogva) mezitláb, papucsban, félig öltözötten, a földön üdögélve ebédeltek, zsidókonyha szerint készült paszulyokat vagy marhahusokat, amelyeket vállára vetve, szerelmeslevél kíséretében hozott a mészáros legény J. asszonynak”.

Krúdy ott, a kakasos házban is bőven találkozhatott azokkal a különös figurákkal, akikkel oly szívesen népesítette be a műveit, s akikre oly szívesen emlékezett vissza. Ilyen volt az Esperes gúnynevű úr (egyébként a Budapesti Hírlap munkatársa), aki egy napon örökséghez jutott, mire szobát bérelt és beköltözött Jolán asszony kakasos házába. Elhatározta, hogy amíg a pénze tart, nem kel ki az ágyból, ott eszik, iszik és kártyázik. (Nagy éjszakai kártyacsatáiról is híres volt a ház.) Az Esperes hónapokig feküdt, dozsolt és fogadta a barátait. Amikor aztán a pénze elfogyott, nem tudott eltávozni, mert minden ruháját kihízta.